

Campaña Mundial pola **EDUCACIÓN**

www.cme-espana.org

Conciénciate, coida e valora.

A educación sentida, vivida e soñada antes e durante a pandemia da COVID-19 por activistas xuvenís polo dereito á educación.

Galicia. Novembro 2020

XUNTA DE GALICIA

cooperación galega

A Campaña Mundial pola Educación en Galicia está integrada por Axuda en Acción, EDUCO, Entreculturas e Taller de Solidariedade.

O proxecto “Campaña Mundial pola educación en Galicia 2020” foi financiado pola Xunta de Galicia a través da convocatoria 2019 de subvencións para a execución de proxectos de educación para o desenvolvemento e a cidadanía global das ONGD (PR804A 2019/12).

As fotografías que ilustran este documento foron realizadas polos activistas no marco do obradoiro de formación en creatividade para o cambio social que se impartiu dentro do programa de formación de activistas xuvenís polo dereito á educación, integrado no devandito proxecto

Novembro 2020

1.- A Campaña Mundial pola Educación

Na **Campaña Mundial pola Educación (CME)** (www.cme-espana.org) compartimos un soño: que o dereito a unha educación inclusiva, equitativa e de calidade sexa unha realidade para todas as persoas, ao longo de toda a súa vida e en todo o mundo.

A pesar dos grandes avances conseguidos en educación a nivel mundial, aínda quedan moitos desafíos pendentes. Unicamente conseguiremos superalos coa suma de esforzos dos gobernos, a sociedade civil, as ONG, os centros educativos, educadoras e educadores, estudantado e todas as persoas comprometidas co dereito á educación. Malpocadamente, a pandemia da COVID-19 ten causado gravísimas consecuencias na educación, como o peche xeralizado dos centros e institucións educativas, a transformación repentina dos procesos de ensino-aprendizaxe e a dixitalización educativa. Estas circunstancias teñen agravado nos sistemas educativos os problemas previamente existentes de exclusión, desigualdade, vulnerabilidade e falta de acceso aos recursos e tecnoloxías, afectando á nutrición, protección, coidados e procesos de socialización que son fundamentais para a aprendizaxe e o desenvolvemento das persoas, especialmente das nenas e nenos.

O impacto negativo da pandemia na educación reforza a convicción da CME de que a mocidade debe protagonizar a reivindicación de máis e mellor educación para todas as persoas. A súa experiencia vital desenvólvese fundamentalmente nos centros educativos sendo capaces de sentir, pensar e soñar unha outra educación posible. Por iso, desde 2003 a mocidade galega tense mobilizado polo dereito á educación co acompañamento das ONGD que integramos a CME en Galicia: Axuda en Acción, EDUCO, Entreculturas e Taller de Solidariedade.

Durante o curso 2019-2020 un grupo de trece estudantes e tres profesoras participou na primeira edición do **programa de formación de activistas xuvenís polo dereito á educación**. Este programa ofreceu un espazo de concienciación, formación e mobilización social con base na motivación da mocidade para ser protagonistas reais e voz comprometida do cambio social positivo que promovemos a través da educación e que se reflicte no Obxectivo de desenvolvemento sustentable 4 da Axenda 2030 das Nacións Unidas: “Garantir unha educación inclusiva, equitativa e de calidade e promover oportunidades de aprendizaxe durante toda a vida para todas as persoas”.

2.- Activarse para transformar a realidade

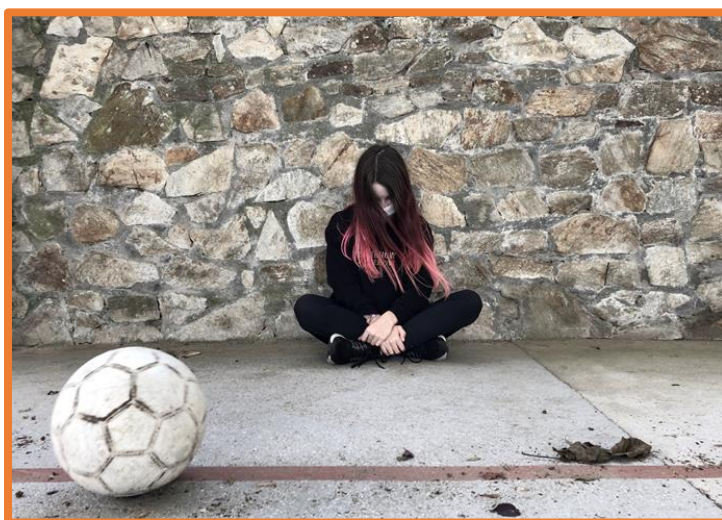
Entre xaneiro e agosto de 2020 desenvolveuse o proceso de formación de activistas xuvenís polo dereito á educación promovido pola CME con tres obxectivos:

- ✦ Diseñar e executar accións de sensibilización e incidencia en favor do dereito á educación.
- ✦ Formar en traballo en equipo, oratoria, ciberactivismo e creatividade para o cambio social.
- ✦ Conseguir cambios positivos en favor da educación a través da organización e participación en actividades de incidencia con representantes políticos.

A través dun proceso formativo integral capacitouse e apoderouse á mocidade e profesorado participante para actuar como activistas conscientes e críticos capaces de promover e defender publicamente a causa dunha educación de calidade para todas as persoas.

A pesar da interrupción do proceso de formación por mor da declaración do estado de alarma, as persoas participantes realizaron un diagnóstico relativo á súa experiencia como estudantes e educadoras nos seus centros educativos de secundaria e nas Universidades públicas galegas. Este diagnóstico identificou nos meses de febreiro e marzo unha serie de problemáticas comúns previas ao impacto da pandemia. En agosto, ao reactivarse o proceso formativo, este diagnóstico actualizouse coa súa experiencia e aprendizaxes durante a suspensión da actividade educativa presencial. A seguir, presentamos as principais conclusións deste diagnóstico e as demandas que os activistas xuvenís realizan ás autoridades educativas para unha educación de calidade en Galicia.

4

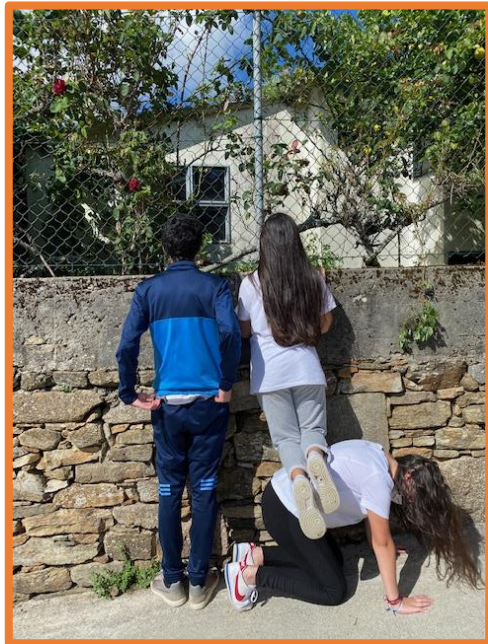

3.- A nosa experiencia educativa antes da pandemia

1. A desmotivación do profesorado aféctanos porque percibimos como a falta de vocación, interese e actualización nas metodoloxías de ensino e nos contidos tradúcense en escasa implicación, confianza mutua, comunicación, preocupación, empatía, proximidade e apoio ao alumnado. Pero tamén hai profes que son “puntos de luz” e un referente para nós.
2. Os programas de estudo son inabarcables, nalgúns casos están desactualizados, non responden aos nosos intereses e os contidos non teñen conexión coa actualidade que vivimos. Ademais, séguese apostando pola aprendizaxe memorística e pouco polo traballo real en equipo e foméntase o individualismo e a competitividade a través da avaliación excesiva a través de exames e probas. O sistema de avaliación produce segregación e fracaso escolar ao centrarse exclusivamente nas notas e non nas capacidades e habilidades de cadaquén, separando entre as persoas que aproban e as que suspenden. Tamén nos gustaría contar con maior liberdade á hora de escoller o noso itinerario académico.
3. Gústanos participar naqueles programas, iniciativas, charlas, xuntanzas e actividades que nos motivan á colaboración e á cooperación. Participamos e implicámonos nestas actividades porque aprendemos de forma máis práctica, experiencial e dinámica. Queremos

que estes proxectos e actividades estean abertos á participación de todo o alumnado que teña interese e que sexan suficientemente promocionados e comunicados nos nosos centros educativos.

4. Necesitamos unha maior titorización académica e emocional. Sufrimos unha falta xeralizada de orientación, información, guía, apoio e de titorización para o noso futuro educativo e profesional. Gustaríanos contar cunha titorización emocional accesible e cercana e que nos centros educativos teñamos á nosa disposición equipos interdisciplinares de profesionais do traballo social, educación social, psicología, logopedia, etc., que nos poidan apoiar e acompañar.

5

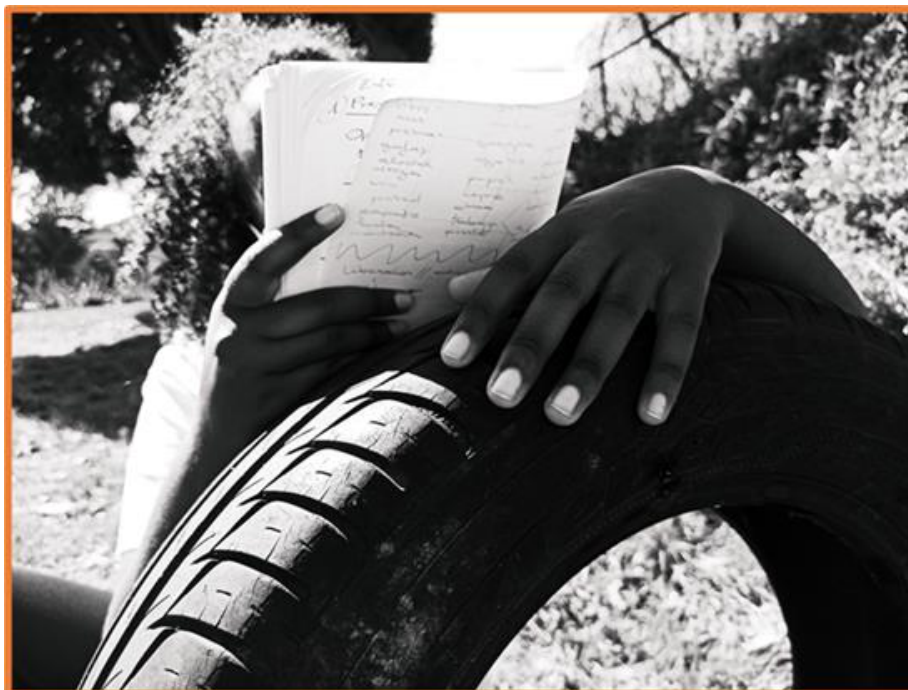
5. Valoramos por riba de todo que o clima e ambiente dos nosos centros educativos sexa familiar e positivo de xeito que haxa: compañeirismo entre o alumnado nas aulas e entre os diversos cursos; colaboración e cooperación mutua; actitudes de respecto entre todas as persoas; comunicación e feedback entre profesorado e alumnado; participación igualitaria; confianza; integración, inclusión, equidade, eliminación de etiquetas e prexuízos; non discriminación; unha atención específica ao alumnado máis marxinado e con problemáticas sociais, económicas ou familiares evitando, así mesmo, o acoso escolar; igualdade e onde se valore, escoite e respecte a todas as persoas sen actitudes de superioridade e autoritarismo do profesorado sobre o alumnado; e unión e unidade, evitando os individualismos. En definitiva, queremos que os nosos centros educativos sexan unha verdadeira comunidade educativa.

4.- A nosa experiencia educativa durante a pandemia

Durante a pandemia vivimos unha experiencia educativa negativa e outra moi positiva. Os aspectos que máis nos afectaron negativamente foron.

1. A desorganización, descoordinación e confusión por parte do profesorado. Mandáronos demasiados traballos á vez e con instrucións contraditorias. Sentimos moito abafado e percibimos todo o que nos pasou como un caos.
2. A pouca flexibilidade e comprensión por parte dalgún profesorado, que nalgúns casos foron demasiado esixentes.
3. O pasotismo e falta de interese dalgún profesorado. Houbo mesmo casos de faltas de respecto cara ao alumnado.
4. O pasotismo e a desconexión total dunha parte do alumnado.
5. Os problemas tecnolóxicos que sufriu o profesorado pero tamén o alumnado debido á falta de experiencia cos programas, a conexión de internet inestable, etc.
6. Evidenciouse a falta de oportunidades, medios e recursos dalgún alumnado como a carencia de conexión á rede ou computadora, o limitado apoio na casa, a falta de material educativo, etc.
7. Moito alumnado necesitaba unha axuda próxima e presencial, un apoio emocional e educativo, e non o tivo.
8. A sensación de soidade e abandono de alumnado e profesorado ante unha situación de “sálvese quen poida”.
9. As excesivas esixencias burocráticas para o profesorado

10. E, en xeral, non ter unha información clara sobre o que sucedía coa angustia de non saber como afrontarnos á nova situación e ao futuro. A esta incerteza uniuse a sensación de falta de empatía coa situación de alumnado e o profesorado como persoas afectadas pola pandemia e o confinamento.

6

En cambio, recoñecemos como moi positivos os seguintes aspectos:

1. Valoramos o importante que é o contacto físico e o presencial.
2. Moito profesorado esforzouse para que, a pesar da distancia, o contacto co alumnado se sentise como moi próximo.
3. O profesorado que xa era empático e amosaba preocupación polo alumnado antes da pandemia mostrou humanidade, proximidade, compromiso, adaptación, flexibilidade e motivación. Foron profes “seres de luz” que aclararon dúbidas e nos axudaron a alcanzar as metas.
4. O profesorado que tivo vontade para solucionar os problemas e mellorar a situación que estabamos vivindo.
5. O gozar de flexibilidade de horarios para organizarnos mellor e estar coa familia.
6. Aprender a usar mellor as tecnoloxías. Para o profesorado foi todo un reto. Demostrouse que é posible unha reconsideración das metodoloxías de ensino e aprendizaxe. Existen os recursos, tan só é preciso o interese e impulso por parte das autoridades educativas.
7. Valorar a sorte que temos por poder ir ao instituto e á Universidade.
8. Valorar ás persoas que queremos e que nos queren.
9. Gozar dunha oportunidade para o autocoñecemento.

5.- As nosas demandas para unha “educación desconfinada”

1. Tomar as mellores decisións para garantir a seguridade e saúde de alumnado e profesorado nas aulas e nos centros educativos.
2. Aumentar os medios e recursos dispoñibles, especialmente o persoal docente.
3. Ofrecer información clara, transparente, veraz e non contraditoria cando se comuniquen decisións importantes sobre como afrontar a pandemia nos centros educativos.
4. Reforzar a coordinación e o traballo en equipo do profesorado, mellorando a organización dos centros educativos para que todo o persoal docente reme nunha mesma dirección.
5. Motivar a unha maior implicación dos titores no acompañamento do alumnado.
6. Reducir a carga burocrática que soporta o persoal docente que lle rouba tempo para centrarse no acompañamento do seu alumnado.
7. Mellorar a comunicación e a relación entre docentes e entre docentes e alumnado.
8. Apostar pola educación emocional do alumnado, ofrecendo formación específica ao profesorado e mellorando a empatía do profesorado co alumnado.
9. Recoñecer o esforzo de profesorado e alumnado por adaptarse emocional e tecnoloxicamente á nova realidade educativa.
10. Establecer criterios flexibles que adapten as esixencias académicas e a carga de traballo do alumnado, reducindo os currículos e prestando menos atención aos contidos e máis ao desenvolvemento da escoita, a empatía, a intelixencia emocional, etc.
11. Mellorar o uso e aproveitamento das novas tecnoloxías con formación específica tanto para alumnado como para profesorado.
12. Diminuír a fenda dixital que sofre o alumnado e ofrecer medios técnicos compatibles coa nova realidade que non deixen a ninguén atrás.
13. Que saiamos máis reforzados como sociedade, reflexionando sobre que mundo estamos a crear e que mundo queremos para o futuro.

#AMellorLección. Protexer o dereito á educación fronte á crise da COVID-19. As recomendacións da CME

Ante a crise da COVID-19, a **Campaña Mundial pola Educación** mobilizou á sociedade e ás comunidades educativas a través da campaña en liña **#LaMejorLección** para xerar unha rede de persoas que compartisen aprendizaxes e reflexionasen sobre a educación no contexto da pandemia. No marco desta campaña a CME realiza as seguintes recomendacións para facer fronte á crise do coronavirus nos sistemas educativos de todo o mundo:

1.- Destinar os recursos económicos, técnicos e humanos necesarios para garantir que todas as persoas sigan tendo acceso a unha educación equitativa, inclusiva e de calidade durante o período de crise.

- a) Débense identificar os colectivos e comunidades que carecen de acceso ás tecnoloxías necesarias para a escolarización en liña, e poñer en marcha medidas que permitan emendar esta carencia. Estas medidas deben ir acompañadas dos recursos económicos necesarios para chegar tanto a esta poboación como a outros colectivos vulnerables que teñen dificultades para continuar co seu proceso de escolarización.
- b) É necesario adoptar medidas de apoio ao profesorado, que neste momento está a traballar nunhas circunstancias complexas e difíciles.
- c) Deben poñerse en marcha iniciativas de apoio psicosocial para axudar ao alumnado a xestionar esta situación da mellor maneira posible, tanto durante o período actual como unha vez superada a crise.

2.- Educación en emerxencias. Non cabe dúbida de que nos atopamos nunha situación de emerxencia, tanto en España como no resto do mundo. A educación debe ter un papel fundamental tanto na resposta a esta (e outras emerxencias) como nos plans de recuperación unha vez que superemos as fases máis agudas da crise.

a) Ante as circunstancias excepcionais que están a afrontar os centros educativos de todos os niveis, as autoridades educativas deben adoptar e aplicar medidas para asegurar a continuidade da educación con garantías de seguridade, equidade e acceso.

b) A educación debe constituír unha prioridade en todas as fases de resposta de emerxencia, e debe formar parte esencial dos plans de recuperación.

c) Recuperar a importancia da cooperación como política pública, cumprindo co compromiso adquirido de

incrementar a Axuda Oficial ao Desenvolvemento (AOD) española ata o 0,5 % da Renda Nacional Bruta en 2023,6 e seguir avanzando cara ao alcance do 0,7 %.

d) A educación en situacións de emerxencia debe ser un alicerce fundamental da axuda humanitaria, prestando especial atención aos devastadores efectos que o coronavirus está a ter no desenvolvemento educativo dos nenos, nenas e mozas das comunidades e países máis vulnerables a nivel global.

e) Hai que fomentar e reforzar os programas e procesos de educación para a cidadanía global como forma de dotar á poboación de ferramentas, habilidades e coñecementos indispensables para dar resposta a esta crise. O programa de formación de activistas xuvenís polo dereito á educación forma parte destes procesos de educación para a cidadanía global apoiados pola Xunta de Galicia.